

BYGDEÅ

med ROBERTSFORS bruksförsamling.

Ursprunget till Bygdeå församling är att söka vid det smala fordom segelbara, nu nära uttorkade vattendrag, vid hvilket kyrkan är belägen, men som ännu benämnes Kyrkfjärden. Namnet på den angränsande byn Skinnarbyn ger oss en antydning, att första bosättningen närmast föranledts af den rika tillgång på djurskinn och pälsvaror, som jakten i traktens urskogar fordomtima kunde inbringa. Då Helsingelagen skrefs, d. v. s. i början af 1300-talet, var hela denna trakt af Norrland ännu så glest bebyggd, att de där bofasta icke voro underkastade utskrifning till rikets försvar. »I Uma ock i Bygda ock allum them ther byggie nordan fore» var den skatt, de skulle erlægga, »tu blaskorinn skin af hwarium bughe och engin ledhung annen, utan wärie land sit hema».¹ Men samtidigt hade kyrkans män, drifna af högre syften, gripit in och sökt ordna och binda förhållandena i det kristliga samfundslifvets former i dessa fjärran bygder. Härvid försmådde de ej heller världsliga förmåner. Så erhöill Upsala domkyrka år 1337 i testamente halfva laxfisket med hithörande hemman i Richardsboda (nuvar. Rickleå) i Bygdeå, hvaraf domkyrkan under hela följande

¹ D. v. s. hvarje man, som kunde handtera både, hvilket var liktydigt med att ha fyllt 18 år, skulle erlægga två blåskurna skinn. Betydelsen af »blaskorin» har varit omtvistad. Se en uppsats af *E. Modin* härom i tidskr. *Fauna och Flora* 1919.

medeltiden uppbar 25, senare 20, laxar i årligt arrende¹, till dess detta S:t Erikshemman vid reformationen tillföll kronan. (DS. 4 n. 3311.)

Till Bygdeå socken räknades fordom långt större område än nu. Då Burträsk församling år 1604 bildades, afgingo dit byarne Krokvattnet, Andersvattnet, Bygd-silium, Lubboträsk och Gårckträsk. Till Löfånger förlades under kon. Carl IX Wibbesmark, hvilket bekräftades af kon. Gustaf II Adolf 7 mars 1614. Nysätra kapell anlades år 1624 för de mera aflägsset i norra delen af socknen boende kyrkfarande. Här bodde Bygdeå komminister från 1640-talet, till dess Nysätra, efter mångfaldiga tidigare afslagna ansökningar, genom kgl. brefvet 27 juli 1820 erhöll rätt att afskiljas från Bygdeå med egen khde och komminister.

Bygdeå kyrka, uppbyggd på en klippafsats vid den gamla fjärden, 53½ aln. lång och 16¼ aln. bred, har haft rykte om sig att vara en af de äldsta i stiftet och upp-gifvits byggd 1169. Orimligheten är uppenbar. Att Bygdeå redan år 1314 haft sin kyrka är säkert², dock torde den inskränkt sig till något litet träkapell, uppbyggdt på den nuvarande kyrkplatsen eller kanske på det högre sydost därom liggande berget. Men den nuvarande stenkyrkan med sina gråstensgaflar synes vara uppförd först 1539.³ Hon undergick åren 1756-57 en grundlig reparation under byggmäst. Daniel Hagmans ledning. Af kyrkliga medeltids-minnen, som ännu funnos kvar på 1870-talet, återstår nu intet. Ett rökelsekar, som tillhört kyrkan, öfverlämnades år 1878 till Statens historiska museum. (Kgl. Vitterh. Akad. Månadsblad, Årg. 7, s. 779.)⁴

Vid det vid Rickleån år 1759 anlagda järnbruket Robertsfors uppfördes år 1798-99 en kyrka, vacker och välbyggd, 30 aln. lång, 15 aln. bred med 3 fönster på hvardera långväggen. Hon invigdes midsommardagen 1799 af prostén d:r Nortman, som till Hsands konsist. anmälde bruksägaren, bergsrådet Jean Lefebures och hans inspektor Horners berömliga nit vid kyrkobyggnadens verkställande, på samma gång 2:ne klockor och kyrko- samt altarskrud vore med första sjölägenhet från Sthm att förvänta. Från 1799 till 1864 var här af bruket aflönad predikant anställd. Under tiden 1864-98 betjänades bruksförsamlingen af Bygdeå prästerskap vissa gånger om året, till dess Robertsfors' nya ägare och omdanare grosshandlaren Seth Kempe ej blott lät restaurera brukskyrkan utan ock till dess betjänande kallade särskild predikant. Predikantssysslan har numera öfvergått till komministratur.

Ett kapell är på senare tid uppbyggdt vid Öfverklintens by.

¹ Af Upsala Domkyrkas räkenskaper för år 1497 framgår, att under dåvarande inbördes stridigheter riksföreståndare Sten Stures fogde Arvid Habarsson s. å. sköflat hela laxsändningen från Rickleå (Item totum de Rykarde aa spoliavit prefectus dni Stenonis videlicet Arffwid Habarsson).

² Bland afgifterna till den s. k. sexårsgården inom Upsala stift stå under Ångermanland äfven uppförda: De Umu x or. denar. och De Bubdu dimidiam marc. denar. (DS. n. 1946.)

³ Ur de i Kammararkivet bevarade kyrktionderäkenskaperna för Bygdeå socken för år 1539 meddela vi följande utdrag: Bland inkomsterna: *Kyrkiodelen*: Korn 7 pd 6 spann, Gråverk 7 skin, krampesild 1 t:a, then förtärde bönderne, som bygde kyrckan. Än förtärdes 1 t:a krampesild ved kyrckebygningen i Bygda sokn.

⁴ Bygdeå kyrka är afbildad hos *Cornell*, Norrlands kyrkl. konst s. 105.

KYRKOHERDAR.

1. **Jonas Nicolai** (1534-1557), i den tidens handlingar benämnd ömsevis her Joen, Joan och Joghan; prästv. i Linköping af biskop Brask dominica passionum (6 apr.) 1522, stod därefter »till chors» i Upsala och blef s. å. kapellan i Skellefteå ; utn. till khde i Norrbo i Helsingland 1531, men erhöill af kon. Gustaf I redan 31 maj 1534 kollationsbref på Bygdeå prästegäll. Var 1544 kontraktsprost i Västerbottens södra kontrakt. I denna egenskap redogjorde han för det öfverflödiga silfver, kontraktets kyrkor måste inleverera till kronan, utgörande tillsammans 38 lödiga mark 5 lod, varå han uppbar konungens kvitto 13 febr. 1548. Bygdeå kyrkas tribut till denna silfverskatt bestod af en förgylld monstrans, vägande 13 löd mk 6 lod, en kalk något förgylld 1 löd. mk 10½ lod samt en patén 4 lod 3 kv. Han har utan tvifvel haft omsorgen om den nuvarande kyrkans uppbyggande. Enligt 1557 års fogderäkenskaper skattade han för en utjord i äng om 6 öresland, benämnd Neffuerbacka. Han afled s. å. och efterträddes af sin son.

2. **Jonas Jonæ** (1557-93). I en gammal mässbok¹ har han meddelat några korta biografiska notiser om fadern och sig själf. Hvad honom själf rörde, var af följande lydelse: »Anno 1555 dominica palmarum (7 april) blef jag, Jonas Jonæ, prest och caplan i Bygde 2 åhr, anno 57 kom jag till Bygde prestegiäld och haffver nu anno 80 varit deres pastor 23 åhr; huru länge thet nu står sig, står nu i Gudz händer». Han lefde ytterligare i 13 år. Var prästerskapets deputerad på riksdagen 1571. Då lösen för Älfsborgs fästning s. å. inkräfdes, bestod hans lösegendom af silfver 260 lod, guld värderadt till 30 mark, penningar 30 mk, tenn 2½ pd, mässing 1/12 pd, koppar 5½ pd, kor 14 st., ungnöt tillsammans 20 st., får, getter, bockar och svin 45 st., hästar värderade 42 mk 4 öre, alltsammans uppskattadt till 1460 mk, hvaraf han utlade 146 mk. Jämte herr Erik, khden i Skellefteå, var han närvarande vid Katarina Jagellonikas begrafning 1584; för sitt besvär erhöillo de nedsättning i sina utlagor. År 1590 beseglade herr Joen arfföreningen. Genom kgl. bref 2 dec. 1591 erhöill han frihet från prästgården, och för sitt hemman i Backa i Umeå socken befriades han från årliga räntan och gärdespersedlar. Synes hafva aflidit i början af 1593 och varit en duktig och betydande man. Till Bygdeå kyrka skänkte han en prydlig bok i folio: *Brentii* Homilier, inne-

¹ På sin tid tillhörig häradshöfd. C. M. Björner i Medelpad. (T.)

hållande en förklaring öfver Johannis Evangelium på latin i 154 predikningar, tryckt i Frankfurt 1559.

En son *Jon Jonsen* var 1602 landsfogde i Västerbotten och bodde på Grisbacka. G. m. Margareta Danielsdotter, f. 24/8 1574, dotter af khden i Wika Daniel Danielsson nob. Svinhufvud. Deras barn antogo namnen Turdinus och Trast.

3. **Nicolaus Petri (Turdinus)** (1593-1626) var kaplan i Bygdeå, då han genom kgl. bref 3 dec. 1591 erhöll frihet för sitt hemman i Gullmark, benämnes ännu kaplan 21 jan. 1593, men underskref redan s. å. Upsala mötes beslut såsom pastor; Söderköpings riksdagsbeslut 1595 är likaledes af honom undertecknad. I saköreslängden för år 1615 heter det: »Oluf Jonsson i Brende hafver uthi hastelig modhe talat oquedens, ord emot sin kyrkoherde her Niels, blef therföre saaker tre mark». Herr Nils' stil i samtida handlingar förråda en kraftig och rask hand, men i ett intyg, som han 15 nov. 1624 utfärdat för sin åhörare och sockenbonde Thomas Andersson i Jomark, som genom en skadelig vådeld samma sommar mist hela sin gård och beder öfverheten om förskoning från kronones utskylder, förråder den darrande stilen den tilltagande ålderdomen. Under hans pastorstid minskades socknens areal genom flera byars afsöndring särskildt till Burträsk. Vid Nybyn uppbyggdes Nysätra kapell 1624 till lättad kyrkogång för de nordligaste byarne. Han afled 1626. »Efter pastoris död h fanns många gäld, såldes boskapen och hästar bådhe små och stooran, och hermed betaltes gelden», antecknas i socknens boskaps- och mantalslängd för 1627.

Af barnen, som antogo namnet Trast, äro kända: *Catharina*, g. 1) m. khden i Löfånger Christofer Olai; 2) m. prosten Domin. Arnæsius i Delsbo; *Kerstin*, g. m. khden Johan Gestrinius i Segersta, Helsingland; *Anna*, g. m. khden i Anundsjö Olof Kuuth; *Brita*, g. m. khden Anders Nicol. Burman i Löfånger.

4. **Olaus Nicolai Breninsulanus** (1627-51), f. i Brändön i Luleå, socken. Var sacellan i Luleå 1613-26, tilltr. Bygde pastorat 1627, riksdagsombud i Sthm 1634. I skrifvelse till Upsala domkapitel 19 sept. 1638 meddelar han, att brefvisaren Laurentius Beronis Burman »hafver sig befrijat till hans enda dotter, och beder, att de vördiga fäderne ville om möjligt laga så, att denne måtte få tillfälle att blifva hans ålderdoms stöd». Men i detta syfte arbetade han så ifrigt att få bort kaplanen Christian Turdin och få mågen i hans ställe, att sockenbönderna blefvo förtörnade. Kaplanen blef nämligen helt oförtänt år 1640 utnämnd till pastor vid den nyupptäckta ogästvänliga silfvergrufvan Nasafjäll i Piteå lapp-

mark, men hvarken församlingen eller kaplanen kunde finna sig i detta arrangement. Församlingen aflät en skrivelse till domkapitlet, hvori de höfligt, men bestämdt yrkade att få behålla sin kaplan Christian Turdin, som var barnfödd i socknen och hvars studier de själfva påkostat, då däremot Lars Burman var dem främmande. En af prosten Njurenus företagen resa, i ändamål att ställa församlingen till freds, aflopp utan resultat. Och domkapitlet måste slutligen ge med sig. Då ärkebiskop Laurentius Paulinus år 1642 visiterade Bygdeå, förordnade han, att kapellanden skulle flytta till Nysätra och kapellborna där anskaffa nödigt kapellansbord och bostad. Under Breninsulani pastorstid om hösten 1638 refvades Bygdeå khdeboställe till åker och äng af K. Maj:ts jordemätare Anders Larsson, och landtmätaren O. Tresk upprättade häröfver en karta 1642, ännu befintlig i landtmäterikontoret i Stockholm. Han afled år 1651.

En dotter *Catharina*, g. m. efterträdaren.

5. **Lars Beronis Burman** (1652-85), f. 1607 i Bure, Skellefteå s:n, son af sockenskrifvaren och gästgifvaren Björn Olsson och Anna Larsdotter från Hjoggböle; stud. i Upsala 1 febr. 1626. prästv. därst. 1634 till hofpredikant hos öfversten baron Hugo Hamilton på Ahla i Vassunda och var informator för hans styfbarn. År 1638 12 dec. upplästes i Upsala domkapitel ett bref, hvori öfversten och socknarne Vassunda och Haga begärde Lars Burman till khde; konsist. ansåg honom ganska ringa hafva tjänt, dessutom hade han blifvit postulerad utaf pastore i Bygdeå. Föröfrigt att han förskaffat sig socknarnes bomärken utan konsistoriets vetskap vore så otillbörligt, att han ansågs värd priveras officio. Ärkebiskopen skref t. o. m. härom till rikskanslaren Axel Oxenstierna. Det visade sig emellertid att herr Lars ej värfvat röster, utan öfversten på Ahla utsändt sin fogde i det ärendet, »och skall alltså herr Lars vara fri derföre». Följande år kom han inför kapitlet och anhöll om skriftlig försäkran att få efterträda sin blifvande svärfader; det kunde ej heller beviljas, »men om han medan pastor lefver håller sig väl och socknen vill begära honom, kan han vara så när därtill, som en annan». (Udpr. 4/9 1639.) Vi ha ofvan sett, huru svärfaderns försök att få honom till kaplan strandade på Bygdebarnas motstånd. Men som herr Lars alternativt jämte Chr. Turdinus föreslagits till khde i Nasafjäll, blef han nu i st. för honom härtill utnämnd och innehade i tvänne år 1641-43 denna svåra befattning på det föga inbjudande fjället¹, hvarefter han i de närmast

¹ Första uppgiften härom har benäget meddelats af herr redaktör L. G. Broomé i Sthm, som ägnat ett ingående arbete åt Nasafjälls historia.

följande 10 åren skötte pastoralvården i Bygdeå, innan han ändtligen efter svärfaderns död fick 1652 tillträda pastoratet. Han var för öfrigt en kraftfull och mycket verksam pastor och utn. till kontr. prost i södra Västerbotten 24 maj 1662. Var närvarande på synodalmötet i Hsand febr. 1664. På tinget 14 nov. 1670 klagade han, att allmogen gjorde stort intrång på prästbordet med sin boskap, sina hästar och svin. Vardt afsagdt, att prosten fick tillstånd att upptaga alla kreatur, som gjorde åverkan och taga 3 mark k:mt för hvarje kreatur, förrän de igengifvas, hvilka penningar skulle lämnas till hospitalet. I hans tid skänktes år 1658 den ännu befintliga predikstolen till kyrkan af prostinnan Karin Trast i Löfånger. Själff skänkte prosten Burman i testamente en mässingsljuskrona. I slutet af sin lefnad drabbades han hårdt af en förhärjande eldsvåda, som 20 apr. 1681 ödelade hela Bygdeå prästgård och största delen af hans välförsedda bo. Det var med knapp nöd han själf undkom, enär han under räddningsarbetet fastnade i ett trångt fönster och var i fara att kväfvast.¹ Med anledning häraf erhöll prosten Burman genom kgl. bref 15 maj 1684 frihet från alla prästgårdens ordin. och ex. ordin. utlagor i sin lifstid, men han afled redan 5 juli 1685. Hans och familjens prydligt uthuggna grafsten utgör nu plansten utanför lilla kyrkdörren.

G. 1) m. *Catharina Olofsdotter Löja*, företrädarens O. Breninsulani dotter;

2) m. *Anna Stecksenia*, dotter af khden P. Stecksenius i Löfånger, omgift m. öfverdirektören vid landtmät. Hans Kruse i Umeå.

Barn: *Olof*, stud. 1662, efter fleråriga utrikes resor, sekreterare och hofmästare hos riksmarskalken J. Stenbock, d. ogift 1677 och begr. i Riddarholmskyrkan; *Maria*, f. 10/7 1649, g. 1667 1) m. v. pastorn i Bygdeå Nicol. Turdin, som dog 1678; 2) 7/9 1679 m. khden Martin Galle i Wörö, Österbotten, d. 31/12 1702 (i förra giftet 2 söner 1 dotter, i senare 7 söner 1 dotter); *Jacob*, f. 1652; faderns efterträdare; *Abraham*, f. 1656, prost och khde i Offerdal; *Anna*, g. m. khden Erik Plantin i Umeå; *Catharina*, g. m. rådman Erik Er. Orre i Luleå. samt *Ingeborg* d. 1644; *Gunilla* d. 1647, *Catharina* d. 1649, *Nils* d. 1651, alla döda i barndomen.

6. **Jacob Laur. Burman** (1686-1723), f. 1652, son af företrädaren; med afg. betyg från Hsands gymn. stud. 5 okt. 1672, prästvt. till faderns adj. 1678, fil. kand. 1680, kaplan i församl. s. å. och tilltr. här såsom khde 1686. Då kon. Carl XI i anledning af de ökade utgifter, som indelningsverkets genomförande åsamkade kronan, återkallade $\frac{2}{3}$ -kronotionden, som Västerbottens prästerskap ända från kon. Johan III:s tid uppburit, fingo dock khdarna i Bygdeå, Löfånger och Kalix på grund af de svagare löneförmånerna i dessa församlingar genom kgl. brefvet 9 sept.

¹ Bygdeå sockens dombok för år 1684 lämnar härom en omständlig berättelse. (RA.)

1690 behålla denna $\frac{2}{3}$ tionde. Vid kon. Carls resa till Torneå 1694 gästade han såväl på upp- som nedresan Bygdeå prästgård. Från detta besök har man den bekanta anekdoten, att då konungen uttalade sina tvifvel om tillförlitligheten af en solvisare här i prästgården, hvilken utvisade annan tid än konungens ur, fick han af khden Jacob det trohjärtade svaret: »Solen går rätt i Bygde, Ers Majestät». På återresan besåg konungen kyrkan och upptecknade i sin dagbok dess förmenta byggnadsår 1169. Den i kyrkan uppsatta vapenskölden öfver öfverstelöjtn. Hindrich von Walter utdömdes af konungen, som lät enligt sitt löfte föranstalta om det vackra och den aflidne tappre krigaren värdigare minnesmärke, hvilket än i dag pryder Bygdeå kyrka. I slutet af år 1722 hemställer khden hos konsist. att få uppdraga sitt i nåder förunta pastorat åt sin tillkommande måg mag. J. Telin, under föregifvande af tilltagande ålder och tillstötande bräckligheter; och ehuru konsist. hade stort betänkande att bifalla detta, då pastoraterna ej ligga under arfsrätt, icke dess mindre, som valet fallit på en sådan man, »som Consistorio för ålder, erudition och skickelighet är väl bekant», så var konsistoriet ej därtill obenäget. Och så skedde. Khden Jacob Burman afled 1726. Han skänkte till Bygdeå kyrka ett mindre orgelverk eller s. k. positiv, som uppsattes 1713, längesedan ersatt med ett bättre.

G. 1) 7/3 1686 m. *Margareta Graan*, dotter af prosten Ol. Gr. i Piteå.

2) 6/10 1689 i Selångers prästg. m. *Christina Bozæa*, dotter af lekt. Ol. Bozæus i Hsand och brorsdotter till prosten Er. B. i Selånger.

Barn: *Olof*, f. 1691, d. 1707; *Erik*, f. 29/9 91, astron. professor i Upsala, d. 3/11 1729; *Lars*, f. jan. 93, förste kamrerare i Svea hofrätt; *Jacob*, genom sjukdom svagsint, d. i Nordmaling 1737; *Nils*, kamrerare i Krigskollegiet; *Christina*, g. m. v. häradsh. i Österbotten, flygeladjutanten i ArmfELTSKA armén Anders Cajanus Ekenbom, änka 1718, omg. m. faderns efterträdare; *Anna Maria*, *Catharina*, *Maria Elisabeth*, alla döda i barndomen.

7. **Johan Telin** (1723-43), f. 1682 i Omne by, Nordingrå, son af bonden Per Johansson och Karin Eriksdotter, befryndad med Kiörningesläkten. Inskrefs i Hsands skola 1693, i gymn. 1699 och stud. i Upsala ht. 1703, promov. fil. mag. 21 maj 1713, kallades 1718 till huspredikant af grefvinnan Agneta Wrede och prästv. s. å., v. pastor i Bygdeå 1722. Erhöll 28 juni 1723 konsistoriets fullmakt på Bygdeå pastorat, då företrädaren nedlade sitt ämbete. Några år förut hade, som bekant är, det s. k. religionsoväsendet utbrutit i Umeå församling och grannsocknen Bygdeå blef ej alldeles oberörd häraf. I sin af trycket år 1721 häröfver utgifna berättelse hade prosten i Umeå Grubb gifvit en skildring, huru församlingsvården tidigare oförsvarligt handhades i orten, och detta klander

träffade sålunda äfven khden Jacob Burman. Det synes, som om den förbindelse, hvori Telin vid denna tid kommit med den Burmanska familjen, satt pennan i hans hand, då han med tydlig retlighet, ja hätskhet författade en skrift, som skulle utgöra svar på och vederläggning af Grubbs berättelse, och som äfven vann bifall af Grubbs motståndare. Med hänsyn till den hållning Hsands konsistorium intog mot Grubb kan man nästan med trygghet påstå, att denna skrift lättat Telins väg till erhållande af Bygdeå pastorat. Det grundliga sätt, hvarpå Grubb sedan gendref dessa Telins anmärkningar, gjorde dock att denne afböjde Konsistoriets uppdrag att föra dess talan inför den af Kgl. Maj:t nedsatta undersökningskommissionen och själf t. o. m. undandrog sig allt svaromål i saken. Den af Telin författade skriften, liksom Grubbs motkritik blefvo aldrig tryckta, men de ha i våra dagar blifvit föremål för en opartisk belysning och dom.¹ Var vice præses vid prästmötet i Piteå febr. 1734. Utänänd till kontraktsprost öfver Södra Västerbotten gjorde Telin sig sedan känd och uppskattad såsom en mycket nitisk och verksam befordrare af lapparnas kristliga upplysning och inlämnade i detta syfte flera förträffliga förslag till Kgl. Ecklesiastiska direktionen öfver lappmarken. Vid 55 års ålder lärde han sig lappska och vann däri sådan färdighet, att han vid sina årliga visitationer till Lycksele ej anlidade tolk. Dessa språkinsikter ledde honom dock in på åtskilliga tämligen ofruktbara spekulationer angående lappska och hebräiska språkens förvantskap. Vald till riksdagsman 1742 nedreste han med sin familj till Sthm, men afled där 9 juni 1743 af den därstädes gångbara febern, som bortryckte flera af hans anhöriga. Han begrofs i Stockholms Storkyrka af biskop A. Rhyzelius med predikan öfver den aflidnes minnesspråk 1 Kor. 15:10 (tryckt).

G. 1723 m. företrädares dotter *Christina Burman*.

Utom styfsonen bokhållaren i krigskollegium Johan Laurentius Cajanus Ekenbom hade han 6 barn: *Jacob*, f. 29/7 1724, d. 23/5 1743, 18 år g.; *Petrus*, f. o. d. 1725; *Christina Catharina*, f. 7/9 1727, g. 24/10 1747 m. kapten vid Västerb. reg. Daniel Gust. Lagerberg, d. på kaptensbostället Lagersholm i Torneå 20/3 1804. (Anrep); *Johan*, f. 8/9 1729, kamrer i krigskollegium; *Erik*, f. 13/10 1732; *Abraham Niklas*, f. 19/4 1735, kanslist, d. i Sthm 1770.

Tr.: Diss. de novitate, præs. *J. Steuch*, Ups. 1712. - De adulatione sui, præs. *F. Törner* ib. 1713. - Christendomsfrågor öfversatta på lappska af A. Alenius 1742. - Dödstankar författade af honom själf (tr. med Rhyzelii likpredikan). - I handskrift efter honom förvaras ett arbete på latin: Specimen glossarii Samo-Lapponici hebraizantis (öfverlämnadt till Upsala Universitetsbibl., sign. R. 661.)

8. **Olof Hansson Turdin** (1745-49), f. 9 sept. 1679 i Näs by, Bygdeå, son af kyrkvärden Hans Simonsson, en förmögen danneman; stud.

¹ Se *E. Wermcranz*, Nils Grubbs lif och verksamhet. Ups. 1906.

vid Åbo univ. 1699, efter studier därst. och informatorsplatser, bland annat hos häradsh. i Raseborg Jonas Berger, promov. fil. mag. 17 juni 1707. Efter återkomsten från Finland blef han adj. åt prosten Abr. Burman i Offerdal och tjänstg. hos honom i 7 år, därpå konrektor i Piteå skola 1714, utn. till rektor i Frösö 1716; logices och physices lektor vid Hsand 1725, gymnasiet rektor 1728. Följande år sökte han Löfångers lediga pastorat, men härom blef strid, enär M. Dahling, som uppsatts i 2 förslagsrummet, erhållit 141 röster, Turdin blott 13. K. Maj:t resolverade 10 mars 1730, att Dahling skulle blifva pastor i Löfånger, och Turdin fick i stället Nordmaling. Här verkade han i hela 15 år från 1730; v. kontraktsprost 1742. Erhöll fullmakt 8 sept. 1744 på Bygdeå pastorat och tillträdde följande år. - Var en ganska själfständig man. Vid prästmötet i febr. 1723 var han utsedd till förste opponent, men förklarade sig ss. rektor ej förbunden att åtaga sig detta uppdrag, under hänvisning till kyrkolagens 25 kap. 1 §, där det blott talas om kyrkoherdar och kapellaner. I Nordmaling återförvärfvade han genom process åt prästbordet gamla ägor, som kommit under andra ägare. Afled 16 dec. 1749 och begr. 14 följande januari, då likpredikan hölls af khden E. Fluor i Umeå med text, 2 Tim. 12. Liket lades i Bygdeå kyrkas kor midt för gången under grafsten, men öfverflyttades sedan till Nordmaling 4 mars 1751.

G. 1) m. *Barbro Hellberg*, dotter af khden i Ljustorp Er. H. samt änka efter khden C. Alstadius i Refsund, d. på Frösön och begr. 28/7 1719.

2) 3/1 1721 m. *Magdalena Hansdotter Renhorn*, f. 12/12 1698, dotter till kronobef. man i lappmarken Hans R. och Christina Plantin; d. i Själevads prästgård hos dotter och måg 2/2 1769.

En dotter *Christina Turdin*, f. 27/9 1724 på Frösön. g. 1748 m. prosten J. Lochneus j:r i Själevad, d. 14/1 1797.

Tr.: De sermone tacentium, præs. *T. Rudeen*. Aboæ 1706. - Romanus bilinguis præs. *Is. Pihlman*. ib. 1707.

9. **Nicolaus Sund** (1751-59), sist prost och khde i *Umeå*.

Vid hans installation, som förrättades i Bygdeå 9 mars 1751 af superintendenten Olof Kiörning, ingingo moderförsamlingen och Nysätra kapellbor en förening, hvarigenom den tvist, som uppkommit dem emellan rörande kapellanens återflyttning till moderförsamlingen, bilades och khden i stället erhöll bidrag från båda församlingarna till en adjunkts aflönande.

10. Dokt. **Carl Magnus Nordin** (1760-73), f. 12 okt. 1712, son af länsman Måns Carlsson Nordin i Ragunda och Ingeborg Jönsdotter från Hofdsjö i Refsund (d. 1719) och yngst af tio syskon. Fadern, som

gifte om sig, afled 9 apr. 1745. Sonen blef stud. i Upsala 31 aug. 1731, men fullföljde studierna i Åbo, där han efter aflagda akad. prof promov. fil. mag. 11 juli 1735. Prästv. till adj. i Indal 30 nov. 1738, e. o. predikant vid kgl. lifgardet 1740 och s. å. äfven antagen till hofpred. hos grefvinnan von Fersen. Efter erhållen permission fick han förestå nådåret efter svärfadern i Indal men erhöll ej rum å konsist. förslag, ehuru lekt. Ullén varmt talade för Nordin. Ordin. regementspastor vid gardet 1751; vid regementets utkommendering till kriget i Pommern 1757, utnämndes han till fältprost och s. å. promov. teol. d:r vid Greifswald universitet. Då han på återresan från Tyskland redan med fartyget kommit till Dalarö, hände honom olyckan att han genom kullkörning vid en färd i vagn föll och afbröt ena benet och armen. Som han samtidigt sökt Bygdeå pastorat och erhållit förslagsrum, måste han först begära uppskof med profpredikans afläggande och till sist äfven anhålla att utan föregående prof vid valet komma i åtanke, hvilket i nåder beviljades. Efter enhällig kallelse vid valet i Bygdeå kyrka 23 dec. 1759, erhöll han konsist. fullm. 16 jan. 1760 med tillträde följande maj. Afled i rossjukdom 29 januari 1773. Öfver föräldrarna ha sönerna uppsatt i kyrkan en minnestafla.

G. 1744 m. *Margareta Stecksenia*, f. 1721, dotter af khden Joh. St. i Indal, d. i Bygdeå prostg. 2/4 1793.

Af 9 barn: *Sophia Margareta*, f. 18/1 1745 i Indal, g. 1766 m. landtränsmästaren i Umeå Anders Nessler och omg. m. hans efterträdare i ämbetet Christofer Aron Moritz; d. i Piteå 25/6 1795; *Johan Magnus*, f. 16/6 1746, lagman, landshöfding i Falun, adlad *af Nordin*, friherre 1800, d. på Forsbacka bruk, Gestrikl. 15/3 1823; *Carl Gustaf*, f. 2/1 1749, biskop öfver Hsands stift, d. 14/3 1812; *Ulrika Christina*, f. 1754, g. m. efterträdaren prosten C. J. Nortman; *Ephraim Wilhelm*, f. 4/10 1761 och *Carolina Wilhelmina*, f. 12/8 1764, döda späda.

Tr.: De charismate regio strumas curandi præ. *A. Scarin*. Aboæ 1734. - Causas nonnullas mutationis & interitus rerum publicarum exhibens, præ. *H. Hassel*, ib. 1735.

11. Dokt. **Carl Johan Nortman** (1774-1805), f. 28/6 1736 i Umeå landsförsaml.; föräldrar: kronobefallningsman Johan Nortman och Beata Charlotta Stening. Vid 14 års ålder stud. i Upsala 1750. Under sin studenttid förlorade han sin fader och därmed det understöd han hittills erhållit från föräldrahemmet, så att han för sina följande akademiska studier blef hänvisad till barninformation. Efter att ha disputerat i Upsala 1762, blef han s. å. promov. fil. mag. i Greifswald, prästv. 1765 i Sthm, kallad till huspräst af riksrådet grefve Hans Henr. von Liewen, past. adj. i Finska församlingen 1767, följande år huspred. hos grefvinnan Cath. Ehrenpreuss, samt efter att med mycken heder undergått past. ex.

i Upsala utn. till khde vid Stora barnhuset i Sthm. År 1773 sökte han Bygdeå pastorat, hvarvid han utfäste sig att upprätta det af fattigdom besvärade sterbhuset. Vid uppsättandet af förslaget framhöll konsist., att detta pastorat såsom bland de ansenligare i stiftet alltid ifrån långliga tider tillbaka blifvit besatt med män af särdeles lärdom och skicklighet, som vid förefallande prästmöten kunnat till præsides antagas. Han erhöll pluralitet vid valet och tillträdde 1 maj 1774, v. prost 1783 och 4 juli 1787 ordin. kontr. prost efter den orkeslösa prosten Sund i Umeå. Stiftets deputerad var han närvarande vid jubelfesten i Upsala 1793. Teol. d:r 1800. Efter lång sjuklighet och giktplågor afled han 8 juli 1805 och begr. 21 i samma månad m. likpredikan af past. adj. Widenmark. I en murad graf, hvars järnstaket prydes med förgyllda knappar, bakom altarväggen ligger han begravven. Hans efterl. änka lät i kyrkans kor bredvid sin faders minnestafla uppsätta en liknande af marmor öfver sin man.¹ Då sedermera prof. S. Liljeblad 1788 företog en botanisk resa till Lappmarken, skref han i sin dagbok: »Vid förbiresan helsade vi på probsten Nortman i Bögdå; spisade nattvard, en vördig och complaisant prästeman. Oeconomiska bekymmer och den nöd, som allmänt tryckte landet, tyktes han mindre lägga på hjertat». Och dock beskriver resenären, huru öfverallt syntes fattigdom; särskildt i Rickleå och kring Gumboda såg han nedfällda och skalade tallar till bröd. Af sin stora förmögenhet stiftade makarne stipendier till Umeå och Hernösands läroverk. Doktorinnan Nortman, som skildras som »en drottning i socknen», skänkte till såväl Bygdeå som Nysätra kyrkor prydliga altarskrudar af rödt sammet samt dyrbara silfverkannor och patener. Efter en kyrkostöld i Bygdeå återfanns den senare gåfvan nedsmält.

G. 1) 5/9 1771 på Östanås i Wärml. m. *Eleonora Kolthoff*, dotter till assessor i kommerskoll. Herman Kolthoff; d. 3/5 1772, barnlös.

2) 23/12 1773 i Sthm med *Ulrika Christina Nordin*, dotter till företrädaren.

En späd son *Carl Fredrik*, f. 24/2 1775, d. 30/3 s. å.

Såsom änkesäte hade d:r Nortman inköpt lagman Qvists gård Älfbacka Dalkarlså, där änkan bodde till 1809, då ryktet om ryssarnas ankomst föranledde hennes flyttning till Hsand, där brodern då var biskop. Som hon icke ansåg sig med nog uppmärksamhet behandlad af brorsbarnen, afflyttade hon sedermera till Gorsingeholm vid Strängnäs, i hvilken stad hon afled 26/10 1817.

Tr.: De harmonia omnipotentiae et sapientiae, præs. N. *Wallerius* Ups. 1762.

¹ Inskriften lyder: Carolo Joh. Nortman | S. S. Theol. Doct. | Pastori Eccles. Bygdeå | et | adjac. territorii præposito | Nat. d. XXVIII Junii MDCCXXXVI | denat. d. VIII Julii MDCCCV | marito optimo | tori quondam | tumuli aliquando | consors Ulrica Christina Nordin | pie lugens | posuit. |.

12. Dokt. **Jonas Genberg** (1807-19), f. 22 jan. 1759 i Hsand, son af lektorn, sedan prosten Carl Genberg i Arnäs. Efter privat handledning hemma af dåv. adj. Is. Bodström och Carl Sædenius, intogs han i okt. 1772 i Hsands skolas 4:de klass; gymn. 1774 och stud. i Upsala 1777; promov. fil. mag. 1782, kallad till huspred. af landsh. baron Carl Bunge, prästv. 29 maj 1783 och efter att ha disp. præsidento förordn. till 2:dra gymn. adjunkt i Hsand, förestod därjämte log. och phys. lektorstjänsten efter N. Åmann t.o.m. vt. 1785, bestridde jämte gymn. adj. kollegatjänsten i 3:a ht. s. å. och apologistsysslan vt. 1786; erhöll juli förordnande genom kgl. bref att såsom v. pastor biträda sin fader vid vården af Arnäs pastorat, med rätt att bibehållas vid gymn. adjunkturen och räkna dubbla tjänsteår. Utn. 23 dec. 1795 till komm. i Själevad och vid sitt tillträde i maj 1796 tillika vice pastor under prosten Nenséns sinnesförvirrade tillstånd. Erhöll efter fadern fullmakt 12 febr. 1800 på Arnäs pastorat, tilltr. i maj; prosttitel 1801 och v. kontr. prost under prosten Harlins sjuklighet år 1806-1807; v. præses vid prästmötet i Hsand 1806; utn. khde i Bygdeå 21 apr. 1806, tilltr. juni 1807, s. å. kontr. prost i Västerbottens 1:a kontr. Teol. d:r 7 okt. 1809. Divisionsfullmäktig vid riksdagarna 1809 i Sthm, 1812 i Örebro och 1817 i Sthm, och vid sistnämnda riksdag tillika revisor uti stats-, banco- och riksgäldsverken. Han återkom 9 juni 1818 till sitt pastorat, glad att återtaga sina herdaplikter, men insjuknade kort därefter och afled 5 mars 1819 efter en tärande sjukdom, som den allmänna sorgen ej ville tillskrifva någon naturlig orsak: man trodde, att han blifvit förgiftad vid riksdagen, där den frimodige prosten, som stod på allmogens bästa, ej sågs med blida ögon.¹ Doktor Genberg skildras såsom något korpulent med präktigt utseende och örnäsa. Han förstod att förena glädje och allvar. Han älskade isynnerhet att se ungdom ikring sig och fröjda sig åt deras upptåg. Ännu går traditionen, att Bygdeå prästgård under hans tid var ett gästfrihetens och glädjens hemvist, hvilket ej hindrade, att den talrika familjen hvarje afton jämte den stora skaran tjänare, af hvilka större delen redan tjänt hans fader i Arnäs och åtföljt honom hit, höllo gemensam böneandakt. Hans stora familj och en välvilja, som afhöll honom att af församlingsborna utkräfva sina rättigheter, gjorde att han ej efterlämnade nämnvärd förmögenhet. Därtill kommo många svårigheter, ryssarnas plundring, eldsvådor², isynnerhet de sista åren, då död och sjukdom grepo in i familjekretsen. Under d:r Genbergs tid erhöll

¹ Hans sjukdom torde dock varit magkräfta.

² Prästgården uppbrann 25/5 1810 genom några arbetares vårdslöshet. Under byggandet af den nya, som ännu äger bestånd, bodde familjen på Bygdeåborgs boställe.

kyrkan nya klockor, ny klockstapel uppfördes 1816 af byggmästaren Geting, kyrkan rappades och nya fönster insattes.

G. 1787 m. *Maria Christina Eurenus*, f. 14/11 1766, dotter af hofqvartermästaren Carl E. i Hsand och Brita Krapp. Doktorinnan Genberg, som ständigt åtföljde sin man på hans riksdagsresor, följde honom äfven snart i döden 20/12 1819.

Af 15 barn: *Greta Brita*, f. 14/1 1788 i Arnäs, g. m. khden P. Wattrang i Burträsk; *Maria Christina*, f. 9/4 1791, g. m. komm. Isak Dan. Widenmark, omg. m. komm. Jonas Gyllenspets i Boteå-Styrnäs; *Sara Carolina*, f. 13/6 1792, sinnesrubbad 1818, d. på Hsands hospital 1879; *Carl Jonas*, f. 20/12 1795, med. d:r, stadsläkare i Umeå, d. 3/1 1839; *Lisa Sophia*, f. 19/2 1797, död 23/10 1814 i sin blomstrande ungdom; *Anna Magdalena*, f. 28/4 1798, g. m. komm. N. E. Höglund i Torsåker-Ytterlännäs, d. 28/4 1860; *Cajsa Lovisa*, f. 2/4 1801, ogift d. hos sin broder i Umeå; *Johanna Fredrika*, f. 29/5 1802, g. 18/10 1827 m. handlanden Carl Rahm i Gamla Karleby; *Gertrud Vilhelmina*, f. 5/9 1803, g. i Luleå 9/3 1823 m. häradsh. Lars Ol. Boström; *Olof Daniel*, f. 11/10 1804, brukspred. på Robertsfors, sedan komm. i Tuna-Attmar, d. 1856.

Tr.: De aristocratia sub regibus Folkungis, præs. *C. F. Georgii*. Ups. 1780. - Diss. præcipuas causas mutati per Europam status politici antiqui exhibitura, præs. *J. A. Lindblom*, ib. 1782. - De antiquorum historicorum credulitate. ib. 1783.

13. **Jonas Nygren** (1822-34), f. i Mo by, Nordmalings s:n, 11 juni 1767; föräldrarna: kronolänsman Anders Nygren och Christina Andersdotter. Efter skolstudier i Hsand stud. i Upsala vt. 1789, prästv. 1 juli 1792 till predikant vid Hörnefors och Strömbäcks bruk, hvilken tjänst han innehade i 15 år, till dess han 8 juli 1807 förordnades att biträda prästerskapet i Löfånger, där han följande år blef v. komm. samt 28 dec. 1808 v. pastor. Hans mod och rådighet pröfvades under den ryska invasionen, som vid denna tid ägde rum. Utn. till 2:dre komm. i Umeå landsförsamling 13 jan. 1811; past. ex. 1820. Vid prästvalet i Bygdeå 28 okt. 1821 erhöll han röstöfvervikt och utn. till khde på samma gång som Nysätra erhöll sin första pastor, tilltr. 1 maj 1822. Han råkade i en vidlyftig tvist med Robertsfors masugns ägare, hvilken vägrade att erlægga tionde af det tackjärn, som från år 1826 där tillverkades, tvärt emot en 1806 träffad öfverenskommelse. Först genom Kungl. Maj:ts bref af 7 juli 1832 blef saken afgjord till khdens i Bygdeå förmån, så att Robertsfors masugn skulle årligen från 1826 samt allt framgent till pastor erlægga 1½ t:a säd, 1 pund smör och 1 gammalt får, antingen in natura eller efter markegång. I denna rättstvist visade sig khden Nygren mycket tillmötesgående och nedsatte sina anspråk betydligt, men Kgl. Maj:t fäste ej avseende vid hans nedsatta anbud, hvilka motparten afvisat, utan gaf honom hans fulla lagliga rätt. Han var en stilla, tålmodig man, som fann

sitt nöje i att locka toner ur sin fiol, men hade oroligt och bråksamt kvinnfolk. Afled 4 maj 1834.

G. 6/4 1794 m. *Anna Maria Strömberg*, dotter af gästgifvaren Erik Strömberg och Brita Christina Hjelmman i Anundsjö; d. i Bygdeå 18/11 1855 (82 år 9 m. 18 d.).

Barn: *Anna Greta*, f. 25/2 1797, g. 1832 m. furiren vid Löfångers kompani Nils Fredrik Lind; *Erik Andreas*, f. 1800, komm. i Bygdeå, se nedan; *Christina Helena*, f. 13/8 1803. g. m. oboisten vid Wästerb. fältjägare Holmbom på Teg vid Umeå.; *Jacob*, f. 23/4 1807, bokhållare på Robertsfors, d. i Skinnarbyn ss. skrifflä-rare 1/7 1863; *Maria Carolina*, f. 17/1 1810, ogift, hade egen gård i Löfånger; *Sophia Albertina*, f. 15/7 1812, g. m. kustuppsyningsman Lindahl i Löfånger.

14. **Erik Olof Sellin** (1837-50), sist khde i *Anundsjö*.

15. **Pehr Erik Bylund** (1851-79), f. 3 nov. 1799 i Skullersta, Nora s:n i Ångermanl., fadern f. d. skepparen, sedermera hemmansägaren och riksdagsmannen Erik Bylund (d. 8/4 1838, 80 år). Sonen blef stud. ht. 1820, prästv. 20 juni 1824 och kallad af biskopen att biträda i Nora prebende-församling; tjänstg. säs. komm. adj. i Tynderö dec. 1824-mars 1825, åter adj. i Nora, past. adj. i Njurunda juli s. å., nådårspred. och t. f. past. därst. 1827, v. komm. i Skog jan. 1830-maj 1839, därpå åter adj. i Nora, högmässopred. i Hsand 1 maj 1840 och förordn. att biträda vid pastoralvården, v. pastor s. å., tillika fängelsepred. vid Västernorr. läns kronohäkte; past. ex. i apr. 1849, utn. khde i Bygdeå apr. 1851, tilltr. 1 maj s. å., predikant vid prästmötet i Piteå 1858. Afled 21 jan. 1879.

I sina yngre år räknades han såsom en framstående predikant, hvars föredrag med anklang af nyläseriet lockade talrika åhörare till sig. Med åldern visade han dock sig angelägen vara om att hålla sin församling fri från alla nyare sekteriska rörelser. När någon resande baptist, separatist eller kolportör anlände och ville hålla föredrag, fick han först i pastors kammare undergå en grundlig examen rörande sin troslära. Khden Bylund var eljest en kraftfull själasörjare utan pedanteri. I hans trogna minne lågo bevarade många älskliga och intressanta drag från biskop Franzéns senare lefnad, under hvilken tid han såsom biskopsadjunkt och v. pastor stod den åldrige skalden nära. Vid sin hitkomst blef en bland hans första åtgöranden att sätta kyrkan i bättre skick. Orgelläktaren ombyggdes, trögolf inlades i st. f. det kalla stengolfvet och inredningen målades i hvitt. Bänkar, altare, predikstol och läktare hade förut den under 1700-talet vanliga blå färgen med rödbruna blommor och slingor. Tyvärr tillvaratogos vid detta tillfälle ej med behörig omsorg kyrkans få äldre medeltida minnen. Khden Bylund ägde som predikant en klangfull stämman.

G. m. *Anna Erika Ström*, f. 24/10 1808, med hvilken han firade guldbröllop 1878, dotter till färgaren Er. Ström i Hsand. Efter sin makes död bosatt i Umeå, d. 25/5 1885.

Barn: *Erik Theodor*, f. 3/11 1828 sjökapt. sedan hamnkapt. i Sundsvall; d. 1897; *Carolina Erika*, f. 26/3 1831, g. 1854 m. regem.skrifvaren O. P. Bygdén i Djekneboda; d. 19/1 56; *Lydia Johanna*, f. 18/1 1833, g. m. f. d. inspektoren, riksdagsman Leon. Josef Fahlander i Bäck; d. å Berghem i Bygdeå 15/11 1911, *Carl Johan Nathanael*, f. 25/3 1835, reg.läkare, stadsläkare i Vänersborg, d. 1/8 1907; *Selma Christina*, f. 6/2 1839, g. m. handl. Fredrik von Ahn, d. 19/2 1877; *Vendla Maria*, f. 2/10 1841, g. m. folkskoleinspektör P. O. Lundqvist i Bygdeå.

Tr.: Tacksägelse (öfver biskop F. M. Franzén), uppläst i Hsands domkyrka d. 22 aug. 1847 (tryckt i Minne af F. M. Franzén. Örebro 1868).

16. **Hans Gustaf Westerlund** (1881-89), f. 25 sept. 1829 i Sorsele, äldste sonen af khden Gustaf W. och Brita Christina Nyström. Efter skolstudier i Piteå och Hsand stud. i Upsala ht. 1849, prästv. 10 okt. 1852 till past. adj. i Vännäs, past. adj. i Wilhelmina 27 apr. 1853, utn. kapellpred. och skollärare i Tärna 8 febr. 1854, t. f. pastor i Stensele efter pastor Rådströms död febr. 1859-61. Då Skytteanska skolan flyttades från Lycksele till Tärna förordnades han 17 juli 1867 att uppehålla ifrågasvarande skolmästarejänst; utn. komm. i Bygdeå 18 okt. 1875, past.-ex. dec. 1878, befullm. khde härst. 1 sept. 1879, tilltr. 1 maj 1881. Rörlig och varmhjärtad till sitt väsen, verkade han träget och oförtrutet under många långa år där uppe i Lappmarken. Såsom ett bevis med hvilken kärlek han omfattades af lapparna i Tärna omtalas, att då han for därifrån, sutto de på backslutningarna och joikade ut sin sorg öfver att mista honom. Han afled julafton 1889 å Umeå lasarett, där han intagits för undergående af en operation.

G. 4/4 1854 m. *Hilda Charlotta Hultin*, f. 18/10 1832, dotter af khden i Åsele, d. 3/11 1887.

Barn: *Maria Eleonora*, f. 7/3 1858 i Tärna, g. 15/10 84 m. handl. Fredr. von Ahn i hans 3:e gifte; *Gustaf Herman Valentin*, f. 7/9 1859, d. i Tärna 23/1 1863; *Albert*, f. 7/3 1866 i Stensele, folkskollärare vid Robertsfors bruk; *Gustaf Edvin*, f. 22/3 1868 i Tärna, agronom, inspektor vid Robertsfors bruk 1890-98; föreståndare för Västerbottens landbruksskola i Brattby sedan 1905; *Edith Naemi*, f. 3/6 1871 ib. d. i Brattby 9/12 1921.

Tr.: Predikan på 14:de Sönd. eft. Tref. (i Predikn. af prester inom Hsands st. 2. Hsand 1884.)

17. **Axel Hugo Sandström** (1891-1903), f. 14 nov. 1843 i Löfånger; föräldrarna: andre landtmätaren Robert S. och Fredrika Johanna Eriksson. Efter att ha genomgått Umeå lärov. afl. studentex. i Upsala vt. 1863, tjänstg. ss. vik. adj. vid Umeå lärov. läsåret 1865-66. Efter

erhållen åldersdispens prästv. af biskop Beckman 24 aug. 1866, pastorsadj. i Degerfors 1866-68, v. komm. i Umeå stad 20 maj 1868. Redan 8 juli 1867 utn. komm. i Bygdeå, tilltr. först 1 maj 1870; past. ex. okt. 1873; khde i Öfver-Kalix 9 okt. 1874, tilltr. 1875, folkskoleinspektör 1877-81; ledamot af riksdagens 2:dra kammare valperioden 1882-84; utn. khde i Öfver-Luleå sept. 1882, tilltr. 1 okt. s. å.; khde i Bygdeå 12 juli 1890, tilltr. 1891, kontr. prost i Västerb. 1:sta kontrakt 6 juni 1892. På biskopens anmodan verkställde han invigningen af Umeå stads nya kyrka. Afled 14 febr. 1903. LVO 1895.

Prosten Sandström var en rikt begåfvad, synnerligen älskvärd och varmhjärtad personlighet, högt uppuren af sin församling. Oaktadt sitt allvarliga väsen kunde han vara rätt skämtsam och smårolig. Då han såväl i Bygdeå som i Öfver Kalix på grund af öfvergångna landtmäterskiften fick vidkännas rätt dryga omkostnader för prästborden, plögade han skämtande trösta sin fru därmed, att de båda voro af landtmätareföräldrar och därför väl bäst finge tåla det. Såsom sommarboning lät han uppbygga en stuga på det till prästbordet hörande Borgarskär af längtan efter att se vatten, hvarmed familjen varit van både i Öfver Kalix och Öfver Luleå.

G. 13/1 69 m. *Maria Bergner*, f. i Råneå 27/2 1842, dotter af kommiss. landtm. Pehr Edvard Bergner och Helena Burman. Efter prostens död bosatt i Sthm.

Barn: *Jenny Helena*, f. 20/7 70; *Gerda Maria*, f. 15/10 71, g. 5/8 1907 m. handl. Conrad Andersson i Umeå; *Carl Robert*, f. 12/3 73, skogsinspektör, anställd vid Byske sågverk, d. 24/3 1912 på Sabbatsbergs sjukhus; *Hugo Immanuel*, f. 25/7 74, folkskoleinspektör; *Thekla Fredrika*, f. 29/12 75, g. m. khden Lars Enge i Ö. Kalix; *Axel Nathanael*, f. 17/9 78, stud. i Upsala, anställd hos P. A. Norstedt & S. i Sthm, d. 22/6 1915; *Gustaf Johannes*, f. 7/9 84, d. i Bygdeå ht. 1902.

Tr.: Predikan på 2:dra Söndagen i Fastan; på 11:te Sönd. efter Trefald. (i Vårt lands predikobil. n. 9, 33). Predikan på 4. sönd. eft. Påsk (i Predikn. öfver nya text. utg. af Ev. Fosterl. st. Sthm 1887. Årg. 1. 1898).

18. **Albert Markgren** (1904-), f. 23 nov. 1855 i Byske förs.; föräldrarne: häradsdomaren Jakob M. och Magdalena Öhlund, mogenh. ex. vid Umeå lärov. vt. 1877, stud. i Upsala ht. s. å., prästv. i Upsala 1 juni 1880 till v. past. i Nora, v. past. i Piteå pastorat 11 aug. s. å., komm. i N. Kalix 26 sept. 1881, tilltr. maj 1882, efter att ha uppehållit tjänsten från årets början; utn. 2:e komm. i Skellefteå 7 mars 1891, tilltr. 1 maj 1892 och innehade å nämnda ställen tillfälliga förordn. ss. v. pastor. Utn. khde i Bygdeå 7 nov. 1903, tilltr. 1904. LVO. 1919.

G. 25/4 1883 m. *Maria Ottilia Svanberg*, f. 17/12 1861, dotter af handl. Nils Ol. Svanberg och Maria Wallman i N. Kalix och Rolfs by.

Döttrar: *Mirjam Ottilia*, f. 8/11 1885 i N. Kalix; *Ester Alberta*, f. 30/12 1889, g. 22/6 1910 m. Ture Gösta Winnberg, förste stationsskrifvare i Örnsköldsvik; *Gunhild Magdalena*, f. 30/12 1899 i Skellefteå.

Tr.: Jesus vår Immanuel, högmessopredikan på juldagen 1881 jemte några afskedsord till Piteå landsförsamling. Piteå 1882. - Minnesord vid fru Lydia Susanna Fredrika Anderssons jordfästning i Neder Kalix kyrka den 2 maj 1887 af A. Mgn. Luleå 1887. - Till sabbatsro, predikan v. kontr. prosten Gust. Höijers jordfästning i Skellefteå kyrka. Skellefteå 1898.

KOMMINISTRAR.

1. **Jonas Jonæ** (1555-57), se khdar här.
2. **Nicolaus Petri** [1591-93] finnes under dessa år angifven ss. kapellan bonde i Gullmark, där han hade ett hemman, se khdar.
3. **Johannes Torberni** (1593-96) har såsom kapellan här bekräftat Upsala mötes beslut 1593, enl. den tryckta af Bureus utg. upplagan. I Sthms stads konsistorii protokoll för d. 26 Juli 1596 heter det: »Johannes Thorberni bleff högelingen beclaghatt [hårdt anklagad] att han fahr illa medh sin hustru för then swartsiuka han altijdh haffuer och otijdeligen ähr räddh öffuer henne och ther medh gör stoor förargelse, heele ministerium male audit¹ och han holles för een geeck ij alle collatz² ther öffuer». Härpå fällde ärkebiskopen det utslag, att bref skulle skrivas till prosten i Södra botten, att om kapellanen ej bättrar sig, så skall prästen tagas från honom³ och han sättas för kyrkdörren öfver hela prosteriet och slita ris. Stockholms konsistorium, som borgat för hans uppförande, skulle skriva och uppsäga sin lofven. Man kan däraf sluta, att han tidigare tjänstgjort i hufvudstaden eller haft sitt gifte därifrån.
4. Dominus **Laurentius** [1599]. Den 10 aug. detta år kom bref från prosten i Löfånger till Upsala domkapitel med anmälan, att han suspenderat kapellanen i Bygde, dominum Laurentium, till dess han lagligen friat sig från någon beskyllning inför världsliga rätten.
5. Herr **Oluf** [1616-20]. I Skellefteå sockens saköreslängd för 1616 angifves: Kom för rätta Anders Larsson i Kellbomark och klagade,

¹ Hela prästerskapet råkar i vanrykte.

² Vid alla samqväm.

³ Skall han afsättas från prästämbetet.

att herr Oluf kaplan i Bygdeå socken begärt lega hans häst till Tåme by. Anders Larsson genmälde: jag ser du hafver sådana åketyg, min häst är så liten, han orkar icke långt med dig, och så begymte de träta. Herr Oluff grep så till »sin palas med bälior och allt, högg honom i hufvudet fullilskno»; fick plikta 6 mark. Skötte år 1620 något hemmansbruk i Dal-karlså.¹

6. **Andreas Nicolai Burman** [1626-38], utn. 17 April 1637 till khde i *Löfånger*.

KAPELLANER I NYSÄTRA.

7. **Christian Ol. Turdin** (1638-57), f. i Bygdeå omkr. 1610. Sockneborna underhöllo honom dels i Strängnäs skola, dels i Upsala, där han blef student 29 jan. 1631. Upsala domkapitel beslöt 20 juni 1638, att Christiernus Turdinus, som begärdes af Bygdeå församling, skulle bland andra ordineras, »om the eliest stå sikh in examine». År 1640 28 aug. begär khden Breninsulanus först att Turdin måtte förflyttas ss. kapellan till Skellefteå, enär khden där gärna ville mottaga honom »effther han ähr en spakfärdigh och skickeligh prästman» (H. domk.). Men kort därefter blef han 24 okt. 1640 helt oförmodadt förordnad till khde vid Nasafjälls silfvergrufva, hvilket församlingsborna, som redan är omtaladt, höfligt men bestämdt motsatte sig. Och prosten Ol. Njurenus inberättade, att han icke förmådde, trots sina muntliga och skriftliga förmaningar, att omstämman dem och i stället antaga khdens måg till kaplan. På grund af ärkebiskop L. Paulini vid visitationen 1642 gjorda förordning, att kapellanen skulle bo vid Nysätra kapell, som hittills blott haft gudstjänst hvar 3:e söndag, flyttade han dit, sedan kapellborna anskaffat honom kapellansbord och bostad. Han afled sannolikt 1656 eller i början af 1657.

Hans hustru *Karin* bodde såsom änka i Nybyn 1658, men något år därefter flyttade hon till Ångermanland.

Af barnen, som kallade sig *Trast*: *Olof*, länsman i Själevad; *Magdalena*, g. m. länsman Johan Eliæson Salin i Nordingrå.

8. **Petrus Burgerus** (1659-81), f. i Ångermanland, stud. i Upsala 10 juli 1638, uppförd här ss. kapellan i 1659 års kvarntullslängd. Enl. Hsands dpr. (22/2 1663) hade hans 2 pigor och en dräng jämte en soldat

¹ Denne herr Olof är med all sannolikhet Olof Kuuth, då tillika kompanipräst, sist khde i Anundsjö.

uppbrutit hans kistor, tagit därur silfver och penningar och slagit upp källaren »och sompt af öölen uthdrucket, sompt låten uthlöpa». De blefvo tingförda och pliktade, men kaplanen kom härigenom i församlingens misshag, som man finner, enär kaplanens hustru i sept. s. å. infann sig i konsistoriet och å sin mans vägnar besvärade sig öfver åhörarnes obillighet i lörens utgifvande. Konsist. föreskref, att de skulle löna sin kapellan åtminstone med 1/8 t:a korn af hvar rök, utom hvad de efter deras behag kunde vara honom behjälplig. I annat fall skulle sacellanus dem fråntagas och de, som tillförne, söka till gamla kyrkan eller allenast proportionaliter få tjänst. Eljest skulle de ej draga hat och illvilja till honom, därför att han tingförde dem, som sig stulo och lät dem straffa, betänkandes att Gud straffar landet, där sådana synder ostraffade blifva. Han afled 1681, det sista år hans namn förekommer i socknelängderna.

G. m. en dotter till khden Elias Iraëlis Thelaus i Ramsele i hans förra gifte. Kaplan Burgerus och hans hustru voro bägge närvarande vid Ramsele ting 21/1 1669, då frågan om arfskiftet förevar. Änkan uppbar 1685 af Vibyggerå kyrkotionde till hjälp 1 t:a 6 fj.

Af barnen: *Petrus*, stud. 1674, blef krigspräst, sist khde i Blacksta och Vadsbro i Södermanland, d. 17/5 1694; *Elias*, handelsman i Umeå, d. före jan. 1687; *Lars*, borgare i Umeå.

9. **Jacob L. Burman** (1681-86), se kyrkoherdar i *Bygdeå*.

10. **Petrus Jac. Holst** (1686-87), f. 1655, son af prosten Jacob Holst i Brunflo. Student i Upsala 30 okt. 1673, kollega i 2. kl. af Hsands skola 1676, kollega i 3:dje kl. på Frösön 1679, tillträdde kapellansbefattningen i Bygdeå 1686 och afled 1687. Hans kreditorer begärde 1690 betalning ur den lösegendom, han deponerat i Frösö kyrka 1686.

G. m. *Sigrid Salin*, dotter af khden i Löfånger Ol. Salin, omg. m. efterträdaren.

En dotter: *Margareta*, f. 21/7 1686, g. m. khden i Umeå Zach. Plantin.

11. **Carl Er. Wänman** (1688-92), khde i Neder-Kalix, utn. khde i Piteå. Se *Neder-Kalix*.

12. **Nils Jonæ Spolander** (1692-1703), f. 1649 i Spölands by i nuvarande Vännäs s:n, där fadern var sockenlapp; stud. i Upsala 11 nov. 1676, kapellan i Anundsjö med station i Åsele 1687, kapellan i Nysätra 1692, död 1703 vid 54 års ålder och begrofs dominica Jubilate (19 apr.).

G. m. *Catharina Brodén*, dotter af regem.skr. Olof Svensson Brodén, som var från Broänge i Löfånger, och hans hustru, en dotter till lappfogden och bergmäst. Aegidius Otto. Spolanders änka lefde ännu 1739.

Af barnen: *Ægidius Spolander*, mönsterskrifvare; *Nicolaus*, d. 1697, och *Catharina*, d. 1704, 8 år 4 m.

13. **Jonas Wall** (1703-15), f. 1674 i byn Wallen, Löfånger af bondeföräldrar; blef stud. i Åbo 1693, adj. i Bygdeå 1700 och kapellan här 1703. Berömmes för sina predikningar, men förde ett liderligt lefverne och dömdes att stå uppenbar kyrkoplikt samt mista ämbetet, men innan domen stadfästades hade han vådiligen omkommit 1715 (T.) Begravden 26 juni s. å.

En son var köpman i Hsand, men rymde öfver till Norge. Flera barn lefde i Umeå stad, där de idkade fiske och sjöfart.

14. **Daniel Randklef** (1716-26), f. 1679 i Undersåker, där fadern Hans Månsson Randklef var länsman (d. 1709). Namnet var taget af Randklefberget i Borgsjö s:n. Sonen var en af de studenter, som under peståret ht. 1702 kommo till Upsala. Prästv. till adj. i Nordmaling 1705, skolmästare i Lycksele 1706, och tilltr. ss. kapellan i Bygdeå-Nysätra 1716. Hade vocation af sin födelsebygd Undersåkers församling att blifva khde 30 apr. 1719, men den gamle skolmästaren i Sundsvall Ol. Svanholm erhöill pastoratet trots församlingens motstånd. Afled här 26 aug. 1726. Han äger ett godt beröm efter sig om ett vackert lefverne. (T.)

G. m. *Margareta Arctædia*, dotter till khden Petrus Arctædius i Nordmaling.

Många barn, däribland: *Johan*, f. 1713, komm. i Ljustorp-Tynderö; *Petrus*, på häradsskrifvarkontor i Umeå; *Brita Stina*, f. 1718, g. m. rustm. sergeanten Anders Isberg; d. i Bygdeå 5/5 1778; *Daniel*, f. 1720; *Margareta*, f. 1726, döpt 5 juni.

15. **Lars Dan. Offerdalin** (1728-31), f. 1686 i Arvidsjaur, i Piteå lappmark, där fadern Daniel O. var kapellan, men erhöill sederm. sacellanien i Oviken i Jämtland. Stud. 24 jan. 1708, blef sin faders adj. 1711, kapellan i Hede 1713-18, kollega i 3:a i Hsands skola och tillika högmessopredikant. Såsom lärare i skolan råkade han 1719 ut för gymnasieungdomens miss-hag, och några fönsterrutor blefvo utslagna hos honom. Genom hans angivelse hade nämligen gymnasisten Petrus Ullén blifvit degraderad blott för att han i en skolpojkes skrifbok under Offerdalins fråga *Cujus vitulo arasti?* skrifvit: *meo Proprio*. Biskopen, för hvilken Ullén anförde klagomål, höll före att en kvick gosse genom sådan åtgärd skrämmedes från skolan, och befallde att nämnda gymnasist måtte sättas till sitt förra rum

igen.¹ Vid sin ansökan till kapellanstjänsten i Bygdeå råkade O. här på motstånd, men församlingen förklarade sig till sist nöjd med honom och han fick tillträda 1728. I bref 11 aug. begär han husesyn på prästbordet i Nysätra och anhåller, att konsist. ville laga att »han måtte få slippa hemmanet Råket, som nu är öde och dymedelst hemfaller kronan». Sist begär han lindring af utlagorna, i synnerhet för de rökar, af hvilka han ingen lön kan njuta. Var predikant vid prästmötet i Piteå 26 febr. 1730 öfver texten Tit. 3:5-6. Han afled 28 maj 1731. Var en allvarsam och väl studerad man, men särdeles i ungdomen otempererad.

G. 8/2 1713 m. *Dorothea Flodalin* f. 13/7 1681, dotter till khden i Berg. Barnlös. Hon afled i Myssjö efter en stilla saktmodig lefnad 30/5 1758, begr. i kyrkans vapenhus.

16. **Nils Widmark** (1732-48), f. 1693 i Vidby, Tuna s:n i Medelpad, där fadern Nils var bonde. Stud. 25 febr. 1719; kallad till adj. af prosten Tigerstedt i Tuna undergick han prästex. i Hsand 25 maj 1723. År 1731 begärde adj. i Tuna Widmark att för sin ålder, gjorda tjänst och fattigdom få företräda tjänst- och nådåret efter afl. herr Lars Offerdalin, i förhoppning att äfven framdeles komma på förslaget. Så skedde äfven, och Widmark erhöll fullmakt på Nysätra sacellani 22 sept. 1731, uppehöll nådåret 1732 och tilltr. fullständigt 1 maj 1733. Afled 20 juli 1748.

G. m. *Catharina Dahlin*, f. 1704, d. 20/2 1785 i Nysätra.

Barn: *Petrus*, f. 29/11 1728 i Tuna; *Erik*, f. 8/5 1730 ib.; *Anna Stina*, f. 1734, g. m. Lars Lemke; *Margareta*, f. 9/3 1737, g. m. majoren vid Västerb. reg. Jonas Turdfjäll, d. i Dalkarlså på Elfsbacka i Bygdeå 4/3 1817; *Erik*, f. 1738, komm. här; *Nils*, f. 22/3 1740, stud. i Upsala 59, relegerad, d. 1790 på sv. flottan; *Catharina*, f. 1745.

17. **Mårten Häggmark** (1750-88), f. 1704 i By, Häggdånger; föräldrar: bonden Michael Mårtensson och Anna Jonsdotter. Kom ht. 1714 i 2:dra kl. i Hsands skola, 1720 i gymn.; stud. 6 okt. 1724. V. kollega 1737 i Hsands skola, 30 mars 1737 utn. kollega i Umeå ss. den där »vist sig äga ett fogeligt sinnets lag och vara skickelig till barns information». Prästsv. 21 dec. 1740. Då Nysätraboma bekvämat sig att för gudstjänstens vidmakthållande vid kapellet aflöna särskild predikant, sedan genom deras tredskande beslut redan var fattadt, att ordinarie kaplanen skulle återflytta till moderkyrkan i Bygdeå, blef efter hållet val Häggmark 12 dec. 1741 utn. till e. kapellpredikant, hvarvid den nye

¹ Denne Petrus Ullén blef sedan professor i Upsala.

befattningshafvaren skulle, hvad lönen angår, njuta den mellan prosten och församlingen ingångna föreningen tillgodo från den tid han komme till Nysätra »och medan han icke lærer hafva så stort hushåll att inrätta, ville de förse honom med nödigt husrum, till dess han åt våren får flytta på kapellansbordet i Nysätra». Predikade andra dagen vid prästmötet i Piteå 1764 öfver 1 Joh. 5:7. Vid N. Widmarks död erhöll Häggmark fullmakt på Bygdeå sacellani 24 jan. 1750. Han afled 11 nov. 1788, 84 år 5 m., af nervplågor.

Genom särskild skrifvelse anhöllo Nysätraborna att åter få sin komminister boende vid kapellet, då de ända från Laurentii Paulini tid åtnjutit ständig gudstjänst. Innan ärendet föredrogs hos K. Maj:t, höll biskop Kiörning 9 mars 1751 stämma med bägge församlingarna i Bygdeå, i närvaro af landshöfding baron Gyllengrijps ombud, landskamreraren Nils Bergström, för att slita tvisten, och därvid ingingo båda församlingarna en förening, att komministern efter förra vanligheten skulle blifva ständigt boende vid kapellet, men att bägge församlingarna till en adjunkts aflönande vid moderkyrkan skulle bidraga, Nysätraborna med 24 öre och Bygdeåborna med 12 öre röken, och pastor själf antaga, föda och löna denna adjunkt. Öfverenskommelsen stadfästades af K. Maj:t 26 mals 1752.

G. 1737 m. *Anna Harlin*, f. 1708, dotter af komm. Östen H. i Häggdånger, d. 8/2 1789.

Barn: *Anna Elisabeth*, f. 27/4 1738; *Petrus*, f. 10/6 1739, teol. studiosus, d. 30/5 1781 här i Nysätra; *Erik*, f. 15/5 1746, hemmansägare i Qvarnfors, d. 8/9 1827; *Olaus*, f. 3/11 1748, d. 16/1 1749; *Nicolaus*, f. 18/12 1749, d. 18/4 1750.

18. **Erik Widmark** (1791-1818), f. i Nysätra 17 april 1738, son af komm. Nils Widmark. Efter undervisning i hemmet, skola och gymnasium stud. i Upsala 1759. Prästv. i Piteå 9 mars 1764 till adj. åt prosten Nordin i Bygdeå, nådårspred. efter honom 1773 och ånyo past. adj. 1774, till dess han utn. 23 aug. 1790 till komm. i församlingen. Såsom adj. hade han på ett bröllop blifvit af bruksbokhållaren Joh. Sundström öfverfallen med hvarjehanda skällsord och våldsamt handterande. Sundström fick plikta och dessutom göra offentlig afbön (Hsandpr. 31/3 1784). På ålderdomen var det klen med komm. Widmarks predikoverksamhet, då han satt i predikstolen och få förstodo, hvad han sade. Afled 26 april 1818, 80 år gammal.

G. 1/9 1788 m. *Maria Christina Näslund*, f. 4/8 1760 i Bygdeå, en hedersgumma, som föraktande all flärd, gick i sin bindmössa och spred trefnad i prästhuset; d. 1836.

Barn: *Carl Erik*, f. 17/9 1789, apotekare i Trosa, d. ogift 24/11 1854; *Nils*

Jacob, f. 20/12 1791, sergeant vid Västerb. reg., bosatt i Estersmark, d. 22/8 1835; *Cajsa Greta*, f. 29/3 1793, g. 7/2 1841 m. brukspred. vid Hörnefors, sist i Örträsk, Aug. Sundén, d. 4/1 1860 i Hörnefors; *Ulrika Christina*, f. 1/1 1796, g. 13/8 1820 m. brukspatron Erik Häggström senior på Dalkarlså; *Maja Lena*, f. 21/4 1802, g. 15/11 1831 m. gästgifvaren Olof Glas i Grimsmark, d. 1845.

KOMMINISTRAR I BYGDEÅ.

efter Nysättras afskiljande till eget pastorat.

19. **Jonas Ullberg** (1822-27), utn. till komm. här 7 nov. 1821, tilltr. 1822; sist komm. i *Burträsk*.

20. **Nils Erik Höglund** (1827-35), sist komm. i *Torsåker-Ytterlännäs*.

21. **Anders Öhmark** (1835-36), f. 19 aug. 1790 i Löfånger af bondeföräldrar, kallade sig förut *Wanberg*. Inskrefs i Piteå skola 1809, blef stud. ht. 1817, prästv. 13 dec. 1818 till past. adj. i Löfånger; vakans- och nådårspred. vid sacellanien där 29 apr. 1820, past. adj. hos d:r Ström i Skellefteå 16 apr. 1823 och v. past., utn. komm. i Bygdeå febr. 1835, tilltr. 1 maj. Kort efter sin ankomst till Bygdeå förlofvad med en dotter till kommissarien Thurdin i Bobacken, försvann han 16 okt. 1836 plötsligt efter ett besök därstädes samt återfanns död i Bobacksån en tid därefter. Han synes på grund af bristande lokalkännedom tagit vilse om vägen och omkommit. Var en långväxt, reslig man, glad sångare och rätt god predikant.

Tr.: Tal, hållet från altaret till nattvardsungdomen, vid utdelningen af Nya testamentet, i Skellefteå kyrka, den 24 mars 1825. Sthm 1825.

22. **Erik Anders Nygren** (1838-66), f. 8 juli 1800, son af khden Jonas Nygren härstädes. Stud. ht. 1821, prästv. 20 juni 1824 till sin faders medhjälpare samt tillika brukspred. vid Robertsfors bruk 1824-27, nådårspred. och v. past. efter fadern maj 1834-maj 1837, vice komm. 1837, utn. ordin. komm. 15 dec. 1837 och tilltr. 1 maj 1838. Ej utrustad med några mera framstående gåfvor för predikstolen, var han en hedersman och beundransvärdt hans glada mod under de ekonomiskt tryckande förhållanden, som en stor familj förde med sig. Han afled 1 nov. 1866.

G. 1) 2/8 1832 m. *Sofia Magd. Åberg*, f. 21/2 1804, dotter till riksdagsman och sockenskr. Anders Åberg på Åkulla, Bygdeå; d. 25/10 1845.

2) m. *Anna Johanna Thurdin*, f. 7/4 1815, dotter af kommissarien Joh. Fredr. Thurdin i Bobacken. Efter mannens död bodde hon i en liten stuga, som Bygdeborna uppbyggt åt henne i Skinnarbyn. d. 20/12 1881.

Barn i förra giftet: *Erika Sofia*, f. 8/8 1834, g. 17/11 1859 m. inspektor Per Magnus Stenberg på Johannesfors bruk, Säfvar; änka 1883, d. därstädes; *Jonas*, f. 12/11 1838, sjökapten, d. i Hsand; *Erik*, f. 12/8 1840, biträde hos handl. Aug. Thurdin i Lefvar, Nordmaling, d. i Lefvar 2/2 1863; *Magdalena Charlotta*, f. 9/6 1845, ogift, d. på Johannesfors; 5 barn döda i späd ålder;

i senare giftet: *Amalia Marg.*, f. 14/12 1847, g. m. inspektor Glas i Umeå, d. ss. änka i Bygdeå; *Carl Johan*, f. 28/6 1849, utrest till sjös, obekanta öden; *Gustaf Axel*, f. 1/5 1851, sjöman, likaledes; *Anna Maria*, f. 12/12 1854, g. m. byggmäst. Hans Dillström å Robertsfors, änka.

23. **Axel Hugo Sandström** (1870-75), sist khde i *Bygdeå*.

24. **Hans Gustaf Westerlund** (1875-81), khde i *Bygdeå*.

25. **Carl Wilhelm Elfgrén** (1882-84), khde i *Löfånger*.

26. **Carl Gustaf Sædén** (1884-), f. 8 apr. 1848 i Umeå stad; föräldrar: handl. Gust. Theophron S. och Anna Magdalena Holmgren, genomgick Umeå läroverk 1858-70, och efter där afl. mogenh. ex. 13 juni 1870 stud. i Upsala ht. s. å., prästv. i Säbrå 2 aug. 1873 till past. adj. i Skellefteå, nådårspred. därst. 6 maj 1874; vice komm. i Anundsjö 18 aug. 1875 och utn. ordin. komm. 18 apr. 1876, förordn. att tillika bestrida pastoralfvård 1 nov. 1882, utn. komm. i Bygdeå 17 mars 1884, tilltr. 1 maj. Kommunalnämndens ordf. i Bygdeå sedan 1 jan. 1887, landstingsman, ledam. i riksdagens 2:dra kammare 1906-08.

G. 1) 28/5 1878 m. *Fredrique Klockhoff*, f. 21/2 1850, dotter till förste landtmätaren Jonas Klockhoff och Fredrika Lundström; d. 10/8 1910.

2.) *Ida Maria Bengtsson*, f. 8/5 1874 i Vapnö, dotter af snickaren Anders B. och Elisabeth Pettersson.

Barn: *Carl Victor*, f. 28/2 1880, marinläkare; *Anna Maria*, f. 3/3 1881, folkskolelärarinna i Katrineholm, d. 6/11 1909; *Nils Johan*, f. 30/6 1882, distriktslandtmätare i Vänersborg; *Frida Amalia*, f. 20/3 1884; *Axel Immanuel*, f. 18/5 1885; *Elin Catharina*, f. 11/11 1886, d. 22/6 1911.

BRUKSPREDIKANTER VID ROBERTSFORS.

1. **Jonas Widestedt** (1799-1814), se *Burträsk* komm.

2. **Gustaf Kock** (1814-1823), se *Piteå-Älfsby* komm.

3. **Erik Anders Nygren** (1824-27), se *Bygdeå* komm.
4. **Olof Daniel Genberg** (1827-45), se *Tuna-Attmar* komm.
5. **Johan Åberg** (1845-48), se *Umeå* stads-komm.
6. **Erik Andreas Rosenius** (1848-64), se *Öfver-Kalix* khdar.

Under tiden 1864-98 uppehölls gudstjänsten vid bruket af Bygdeå prästerskap. se inledn.

7. **Johan August Klum** (1898-1913), f. 28 dec. 1850 i Piteå stad, föräldrarna: handl. Anders Klum och Catharina Johanna Lundberg; afg. ex. från Umeå 8 juni 1871, stud. i Upsala ht s. å., uppehöll rektor P. O. Edéns undervisningsskyldighet vid Piteå läroverk förra hälften af ht. 1878; teor. teol. ex. 31 jan. 1880; efter dispens fr. prakt. teol. ex. prästv. i Hsand 11 dec. 1881 till komm. adj. i Högsjö, utn. komm. i Hemsö 12 maj 1884 tilltr. 1 juni s. å.; tillträdde brukspredikantssysslan härstädes 1 juli 1898, erhöll afsked från brukspredikantbefattningen med beviljad pension från 30 sept. 1913, hvarefter han flyttade till Neder-Luleå ss. tjänstg. past. adj. 1 okt. 1913, och betjänade senare åtskilliga pastorer i Umeå omnejd. Han afled i Umeå 2 maj 1920.

G. 16/7 1882 m. *Anna Amanda Teresia Hjertstedt*, f. 22/7 1858, dotter af handl. Nils Eberhardt Hjertstedt och Amanda Teresia Berggren i Neder-Luleå.

Fosterdotter: *Anna Teresia*, f. i Sthm 18/3 1886, g. 16/7 1909 m. Harald Abraham Nordén, folkskollärare o. organist i Fors.